

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

Warszawa, 06/08/2008r.

RPO-577368-II/08/MK

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pan
Prof. dr hab. Zbigniew Ćwiąkałski
Minister Sprawiedliwości -
Prokurator Generalny

Wielce Szanowny Panie Ministrze

Uprzejmie pragnę poinformować, iż w moim zainteresowaniu pozostaje kwestia publikowania w prasie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe.

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe (Dz.U. z 1984 r. Nr 5, poz. 24 ze zm.) - nie wolno publikować w prasie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, jak również danych osobowych i wizerunku świadków, pokrzywdzonych i poszkodowanych, chyba że osoby te wyrażą na to zgodę.

Z przepisu art. 13 ust. 3 cyt. ustawy wynika natomiast, iż właściwy prokurator lub sąd może zezwolić, ze względu na ważny interes społeczny, na ujawnienie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe.

Jak wynika z pisma Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 29.05.2008 r. (PR I 0760-12/08) zezwolenia, o którym mowa w cyt. art. 13 ust. 3 ustawy Prawo prasowe, prokurator udziela zarządzeniem. Jak zostało ponadto wskazane w omawianym piśmie Ministerstwa, prokurator - także o rozpowszechnieniu listu gończego, w którym podaje się dane osobowe z dołączoną fotografią podejrzanego - decyduje zarządzeniem.

Przewidziana w art. 13 ust. 3 Prawa prasowego możliwość ujawnienia danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie karne stanowi niewątpliwie daleko idącą ingerencję władzy publicznej w sferę chronionego konstytucyjnie prawa prywatności.

Zgodnie bowiem z art. 47 Konstytucji RP każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania swoim życiu osobistym.

Prawo do prywatności chronione jest również w art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Przepisy ustawy Prawo prasowe oraz Kodeksu postępowania karnego, nie przewidują możliwości wniesienia przez podejrzanego (oskarżonego) zażalenia na zarządzenie prokuratora lub postanowienie sądu w przedmiocie zezwolenia na ujawnienie danych osobowych i wizerunku.

Konstytucja RP w swych postanowieniach wyraża zasadę, że ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw.

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Art. 77 ust. 2 Konstytucji stanowi, iż ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw.

W omawianym zakresie oznacza to zaś, że skoro ustawodawca zdecydował się upoważnić organ pozasądowy do ingerencji w treść prawa do prywatności (art. 47 Konstytucji RP), to w konsekwencji zobowiązany był również zapewnić sądową kontrolę legalności tej ingerencji. Pogląd ten znajduje wsparcie w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego. Przykładowo w wyroku z dnia 10 maja 2000 r. (sygn. akt K 21/99, OTK z 2000 r., Nr 4, poz. 109) Trybunał Konstytucyjny uznał, że „(...) generalne (ogólne) prawo do sądu, wyrażone w art. 45 ust. 1 konstytucji, nie może zostać ograniczone w postaci zamknięcia przez ustawę drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności i praw konstytucyjnych, gdyż takie ograniczenie byłoby oczywiście sprzeczne z art. 77 ust. 2 Konstytucji.

W świetle art. 78 Konstytucji każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa.

Wskazać tu jednak należy, że jak wynika z utrwalonej linii orzecniczej Trybunału Konstytucyjnego, wyjątki od w/w zasady dopuszczalne są jedynie w szczególnych okolicznościach, które uzasadniałyby pozbawienie obywatela prawa do skutecznego środka odwoławczego (por. wyrok TK z dnia 18 października 2004 r., sygn. akt P 8/04, OTK z 2004 r., Nr 9/A, poz. 92).

W moim przekonaniu, żadne względy nie uzasadniają pozbawienia jednostki możliwości poddania kontroli instancyjnej wydanego w jej sprawie rozstrzygnięcia, którego istota dotyczy konstytucyjnie chronionego prawa do prywatności.

Podkreślić w tym miejscu należy, że również prawo międzynarodowe stoi na straży prawa obywateli do sądu.

Artykuł 6 Konwencji stanowi, że każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej.

W myśl zaś art. 13 Konwencji każdy, czyje prawa i wolności zawarte w Konwencji zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka odwoławczego na gruncie prawa krajowego.

W tym stanie rzeczy, przepisy ustawy Prawo prasowe oraz Kodeksu postępowania karnego, w zakresie, w jakim nie przewidują możliwości wniesienia przez podejrzanego (oskarżonego) zażalenia na zarządzenie prokuratora lub postanowienie sądu w przedmiocie zezwolenia na ujawnienie danych osobowych i wizerunku, uznać należy za niezgodne z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji, oraz z art. 6 ust. 1 i 13 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Zasadnym wydaje się więc postulat wprowadzenia w polskim systemie prawnym przepisów, które stanowiłyby, iż prokurator w postępowaniu przygotowawczym i sąd w postępowaniu sądowym, udzielałby zezwolenia na publikowanie w prasie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie - w formie postanowienia, na które przysługiwałoby zainteresowanemu zażalenie.

Mając na względzie uwagi poczynione w niniejszym piśmie, zwracam się do Pana Ministra stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) z prośbą o ich wnikliwe rozważenie, a także - jeśli Pan Minister je podzieli - z prośbą o podjęcie prac nad zmianą krytykowanego stanu prawnego.

Będę wdzięczny za informację o stanowisku Pana Ministra zajęтым w przedstawionej sprawie

Łączę wyrazy szacunku

/-/ Janusz Kochanowski